

Počítače a algoritimizácia

Vstupno/výstupný podsystem počítača

Prednášajúci:

doc. Ing. Anna Jadlovská, PhD.

doc. Ing. Ján Jadlovský, CSc.

Vstupno/výstupný podsystém počítača

Slúži na vstup resp. výstup údajov. Umožňuje komunikáciu procesora s rôznymi vstupnými a výstupnými (periférnymi) zariadeniami.

Napríklad: Vstupné zariadenie je klávesnica

Výstupné zariadenie je monitor, tlačiareň

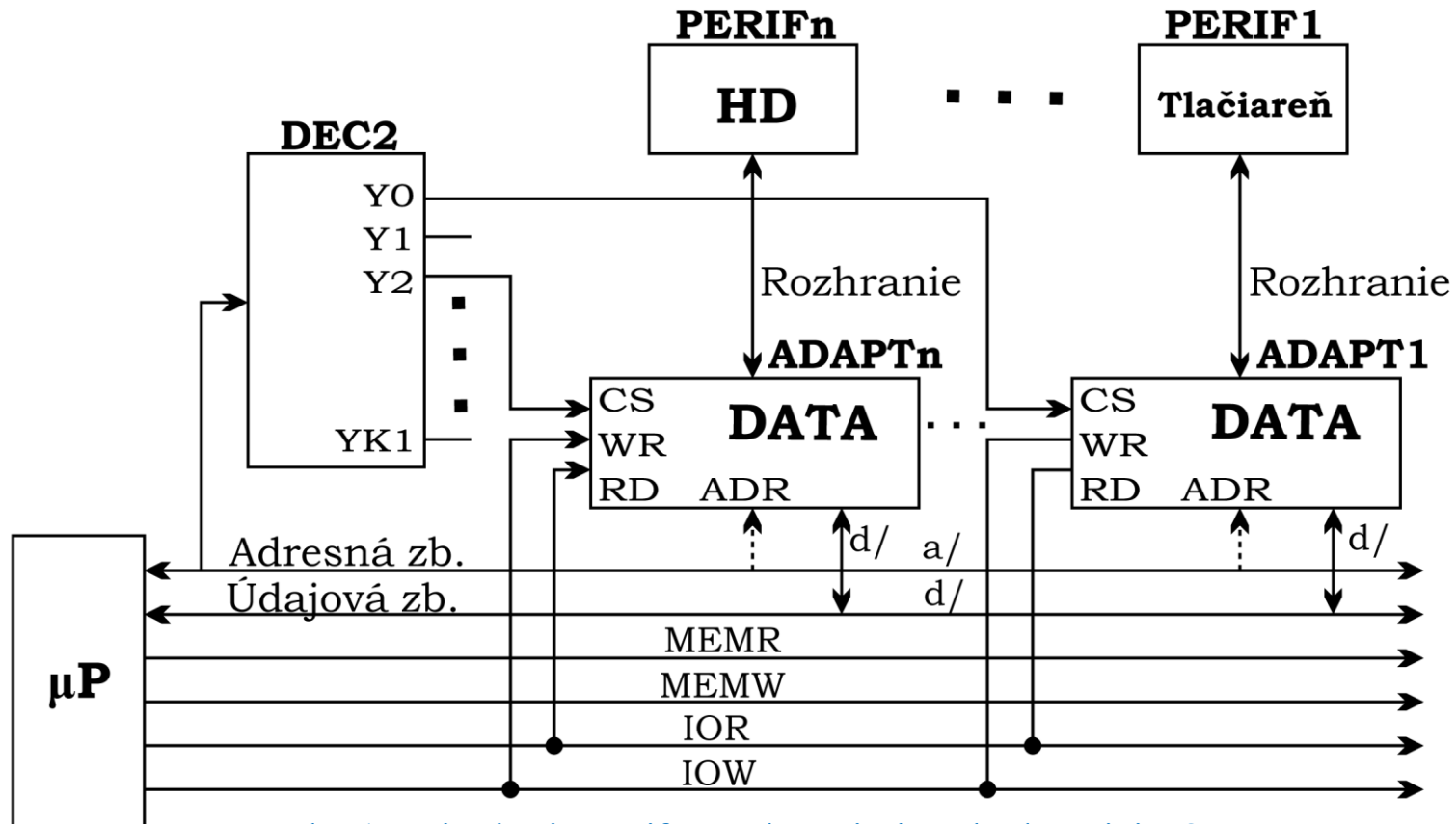
Vstupné/výstupné je pevný disk (HDD)

Pripojenie periférnych zariadení k zbernici PC

Periférnych zariadení (ako aj pamäťových obvodov) môže byť k zbernici PC pripojených niekoľko.

Mikroprocesor musí byť schopný rozlíšiť, s ktorým periférnym zariadením bude pracovať.

Pripojenie periférnych zariadení k zbernici PC

obr 1: Pripojenie periférnych zariadení k zbernici PC

Pripojenie periférnych zariadení k zbernici PC

Dekóder DEC2 na základe aktuálnej adresy na adresnej zbernici PC určuje, s ktorým adaptérom sa práve pracuje. Vyberá práve jeden aktívny adaptér (vyznačené čiarkovane na obr. 1)

Vylúčenie konfliktov medzi adaptérmi a PZ je zabezpečené tým, že adaptéry a PZ majú vlastné riadiace signály, ktoré nikdy nie sú aktívne súčasne.

Pozn. Pamäťové obvody používajú na zápis MEMW#, na čítanie MEMR#.
Adaptéry používajú signály IOW# a IOR#.

Komunikácia procesora s adaptérom PZ

Adaptér vytvára nevyhnutné rozhranie medzi zbernicou PC a PZ, nakoľko priame pripojenie PZ na zbernicu PC nie je možné (odlišné napäťové úrovne, spôsob prenosu údajov).

Adaptéry sú obyčajne programovateľné, t.j. μ P pred vlastným prenosom údajov vyšle do adaptéra riadiace slová.

Rozhranie je štandardizované, čo umožňuje k PC pripojiť PZ od ľubovoľného výrobcu, ktoré toto rozhranie rešpektuje.

Neštandardné rozhranie sa vytvára pri použití PC na špeciálne aplikácie, napríklad na riadenie technologických procesov.

Komunikácia procesora s adaptérom na najnižšej úrovni

Čítanie z adaptéra

Mikroprocesor musí vyslať na adresnú zbernicu adresu adaptéra, z ktorého chce načítať informáciu. μP musí nastaviť aktívnu úroveň signálu pre čítanie IOR# (musí trvať dostatočne dlhý čas). Po istom čase (doba prístupu) adaptér vyšle na údajovú zbernicu platnú informáciu.

Zápis do adaptéra

Mikroprocesor musí vyslať na adresnú zbernicu adresu adaptéra, do ktorého chce zapísať a na údajovú zbernicu vyslať platné údaje.

μP nastaví do aktívnej úrovne signál pre zápis IOW#

Štandardné rozhrania na pripojenie PZ

Pre štandardné rozhranie sú definované použité napäťové úrovne, konektory, spôsob prenosu, protokoly.

Ďalej sa budeme zaoberať dvoma typickými štandardnými rozhraniami:

- a) paralelným rozhraním - CENTRONIX
- b) sériovým rozhraním - RS232

a) paralelné rozhranie - CENTRONIX

Rozhranie CENTRONIX je štandardné paralelné rozhranie. Šírka prenášaných údajov je 8 bitov.

Okrem prenosu údajov medzi vysielačom (adaptér) a prijímačom (PZ) sa pri komunikácii používajú riadiace signály, ktoré slúžia na vzájomnú synchronizáciu vysielača a prijímača.

Rozhranie CENTRONIX sa typicky používa na pripojenie tlačiarňí.

Vyhotovenie paralelného portu (LPT port) je 25 vývodové (na PC je konektor – samica).

LPT port je obojsmerný (prepojenie PC medzi sebou, pripojenie modemu k PC, tlačiarne).

Aký typ portu je priamo podriadený čipu SuperIO sa volí v systémových nastaveniach (program SETUP) v PC je štandardne 1 port LPT.

b) sériové rozhranie - RS232

Rozhranie RS232 je štandardné sériové rozhranie.

Údaje medzi vysielačom a prijímačom sa prenášajú v sériovom tvare ako postupnosť bitov po jedinom vodiči (dvojlinka).

Pretože po zbernici PC sa údaje prenášajú v paralelnom tvare, adaptér musí realizovať pri vysielaní z PC prevod údajov z paralelného na sériový tvar a pri prijímaní prevod údajov zo sériového na paralelný tvar. Na synchronizáciu vysielača a prijímača použijeme riadiace signály.

Sériové rozhranie ~ seriový port predstavuje asynchrónny typ komunikácie.

Začiatok prenosu identifikuje START BIT, nasleduje prenos informácie 8bitov - 2stop bity. Ku sériovému portu sa pripájajú: myš, modem, ...

V PC sú 2 sériové porty (UART – Universal Asynchronous receiver transmitter): 9-vývodový a 25-vývodový (na PC je konektor s kolíkami)

USB port a PS/2 port

USB port (Universal Serial Bus)

Jedná sa o sériový port s vyššou prenosovou rýchlosťou a s možnosťou pripojenia viacerých zariadení naraz. Ide o moderný typ portu zavedený v posledných rokoch (pripojenie scannerov, digitálnych fotoaparátov, digitálnych kamier, externých fax/modemov), myš, klávesnica, tlačiareň.

Rozhranie je skonštruované pre pripájanie a odpájanie periférií počas práce PC bez nutnosti reštartu.

PS/2 – port (miniDin)

Pôvodne bol navrhnutý pre PC/2 (IBM). Je to jednoduchý port (myš, klávesnica). Postupne je nahrádzaný USB rozhraním.

Ďalšie porty:

- infračervený port – IrDA – obojsmerný sériový port
- sieťová karta – ak chceme PC pripojiť do siete
- game port – karta na pripojenie joysticka 15-vývodové dierky na PC

Spojenie PC s technologickým prostredím

V prípade, že sa PC používa na riadiacu aplikáciu je priamo spojený s technologickým prostredím.

Výstupné PZ sú **akčné členy** (actuators),
Vstupné PZ sú **senzory** (sensors).

Prostredníctvom akčných členov počítač vstupuje do prostredia a prostredníctvom senzorov načítava stavové informácie z prostredia.

Ak PC obsahuje akčné členy spolu so senzormi, je možné vykonávať riadenie so spätnou väzbou, ktoré sa vyznačuje tým, že PC môže na základe stavovej informácie sledovať výsledok svojho riadiaceho zásahu a korigovať ho na základe rôznych algoritmov riadenia (DDC – Direct Digital Control).